

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2005 M. RUGPJŪČIO 10 D. NUTARIMO NR. 876 „DĖL
STIPENDIJOS MOKĖJIMO IR MATERIALINĖS PARAMOS SKYRIMO MOKINIUI,
KURIS MOKOSI PAGAL PROFESINIO MOKYMO PROGRAMAS SIEKDAMAS ĮGYTI
PIRMĄJĄ KVALIFIKACIJĄ, TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“
PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-20-1427; TAIS NR. 20-7720(2))**

2020-08-21 Nr.NV-2314

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projektu nauja redakcija dėstomo Stipendijos mokėjimo ir materialinės paramos skyrimo mokiniui, kuris mokosi pagal profesinio mokymo programas siekdamas įgyti pirmąją kvalifikaciją, tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 19 punkte nustatyta, kad mokiniui socialinė stipendija gali būti skiriama ne dažniau kaip kartą per mėnesį ir ne ilgesniam kaip pusmečio laikotarpiui. Tai reiškia, kad skirtingose profesinio mokymo įstaigose (netgi ir toje pačioje įstaigoje) analogišku pagrindu skiriama stipendija gali būti mokama tiek 1 mėnesį, tiek visą mokslo metų pusmetį. Profesinio mokymo įstaigos vadovui suteikiama plati diskrecija nustatyti stipendijų mokėjimo laikotarpį. Situacija, kai vienodas teisės normas įgalioti subjektai gali taikyti skirtingai kelia abejonių lygiateisiškumo aspektu, taip pat laikytina korupcijos rizikos veiksniu, nes sudaro galimybę vienodoje socialinėje padėtyje esantiems asmenims skirtingai taikyti nuostatas. Atsižvelgiant į tai, siūlytina įvertinti, ar neturėtų būti nustatyti aiškūs ir konkretūs socialinių stipendijų mokėjimo terminai. Kartu pažymime, kad Įstatymų leidėjas stipendijų mokėjimo ir materialinės paramos teikimo tvarką pavedė nustatyti Vyriausybei. Tai, mūsų nuomone, aiškinama kaip įstatymų leidėjo valia pavesti Vyriausybei patvirtinti išbaigtą, visapusišką ir detalų norminį teisinį reguliavimą, kuriuo remdamasis (kurio saistomas) įgaliotas subjektas galėtų priimti individualų sprendimą dėl konkrečiam asmeniui mokėtinos stipendijos.

2. Pritariame Teisingumo ministerijos siūlymui keisti Švietimo įstatymo 69 str. 1 d. ir Profesinio mokymo įstatymo 38 str. 1 d. nuostatas, siekiant aiškiai nustatyti, kad stipendijos ir kita materialinė parama gali būti mokama ne tik pagal profesinio mokymo programas, bet ir pagal jų modulius besimokantiems mokiniams.

3. Nors Aprašo 1 punkte nustatyta, kad Aprašas nustato kitos materialinės paramos dydžius, Apraše šios paramos dydžiai nėra nustatyti. Atsižvelgiant į tai, kad stipendijų dydžiai Projekte yra nustatomi ir į tai, kad kita materialinė parama mokama iš valstybės biudžeto lėšų, manytume, kad Projekte taip pat turėtų būti nustatytas ir šios paramos galimas maksimalus dydis.

4. Neaiškus Aprašo 13 ir 22 punktų nuostatų santykis: pagal Aprašo 13 punktą stipendijas ir kitą materialinę paramą *paskirsto* teikėjo vadovo įsakymu sudaryta komisija (neaišku ką reiškia paskirsto, reikėtų aiškiai apibrėžti Komisijos atliekamus veiksmus), pagal Aprašo 22 punktą Stipendijos *skiriamos*, kita materialinė parama teikiama teikėjo vadovo

įsakymu.

5. Preziumuojant tai, kad socialinės stipendijos yra periodinės išmokos (mokamos kas mėnesį nustatytą laikotarpį), pastebėtina, kad dėl 8.2 papunktyje nurodytos stipendijos kyla abejonių - ar ji vienkartinė ar periodinė, ypač turint omenyje tai, kad ji mokama ne tik vieno iš tėvų (globėjų, rūpintojų) netekimo atveju, bet ir kitų šeimos narių mirties atveju (be kita ko, neaišku kokie *kiti šeimos nariai* turimi omenyje aptariamoje nuostatoje, turėtų būti aiškiai nustatyta). Tuo atveju, jei ši išmoka yra vienkartinė, siūlytume ją priskirti prie kitos materialinės paramos (t.y. papildyti Aprašo 9 punktą). Jeigu visgi ši stipendija nėra vienkartinė, siūlytina įvertinti formuluotės tinkamumą bei poreikį ją patikslinti (papildyti) atsižvelgiant į šį aspektą: stipendija būtų mokama mokiniui, kuris neteko vieno iš tėvų (globėjų, rūpintojų), tačiau nebūtų mokama mokiniui, kai jo motina ar tėvas vieni augina vaiką (vaikus), todėl pastarieji mokiniai būtų diskriminuojami, t.y. siūlomas reguliavimas kelia abejonių dėl atitikimo konstituciniam asmenų lygybės principui.

6. Siūlytina įvertinti ar, siekiant aiškumo, neturėtų būti patikslintas 9 punktas, nurodant kieno liga turima omenyje (žr. iš esmės analogišką reguliavimą nustatytą Valstybės tarnybos įstatymo 49 straipsnio 8 d.).

7. Aprašo 8.3 papunktyje nustatyta, kad socialinė stipendija skiriama mokiniui, kai bendrai gyvenantys asmenys augina 3 ir daugiau vaikų iki 18 metų. Pastebėtina, kad analogiška paramos skyrimo sąlyga Stipendijos mokėjimo ir materialinės paramos teikimo pataisos pareigūnų ir vidaus reikalų profesinio mokymo įstaigų mokiniams tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1300, apima ne tik vaikus iki 18 metų, bet ir vyresnius vaikus, kurie mokosi įregistruotose bendrojo ugdymo mokyklose ar profesinio mokymo įstaigose pagal bendrojo ugdymo ar profesinio mokymo programas grupinio mokymosi forma kasdieniu, neakivaizdiniu ar nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdais arba pavienio mokymosi forma savarankišku ar nuotoliniu mokymo proceso organizavimo būdais arba studijuoja aukštojoje mokykloje pagal nuolatinės formos studijų programas, kol jiems sukaks 24 metai. Siūlytina įvertinti, ar aptariama Aprašo nuostata neturėtų būti patikslinta analogiškai.

8. Aprašo 8.3 papunktį, siekiant nustatyti sąsają tarp mokinio ir bendrai gyvenančių asmenų, siūlytume išdėstyti taip: „8.3. mokiniui, kuris įskaitomas į bendrai gyvenančių asmenų sudėtį, kai bendrai gyvenantys asmenys augina 3 ir daugiau vaikų iki 18 metų“ arba taip: „8.3. mokiniui, kuris yra vienas iš bendrai gyvenančių asmenų, kai bendrai gyvenantys asmenys augina 3 ir daugiau vaikų iki 18 metų“.

9. Atsižvelgiant į tai, kad profesinio mokymo įstaiga gali turėti kelis dalininkus, manome, kad Aprašo 5 punkte vietoj dalininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos turėtų būti nurodytas dalyvių (dalininkų) susirinkimas.

10. Aprašo 1 punkte žodžius „stipendijų ir kitos materialinės paramos dydžius“ siūlytina įrašyti po žodžio „tvarką“. Aprašo 8.1 papunktyje vietoj „turintis teisę gauti arba gaunantis“ įrašytina „turintys teisę gauti arba gaunantys“.

11. Prieš žodžius „7.1 papunktyje“ , „7.2 papunktyje“ ir pan. įrašytinas žodis „Aprašo“.

12. Aprašo 9 punkte siūlytina atsisakyti formuluotės „teisėtai gautų“ kaip pridėtinės vertės neturinčios.

13. Tikslintinas Lietuvos Respublikos piniginių socialinės paramos nepasiturintiems

gyventojams įstatymo pavadinimas Aprašo 8.1 papunktyje (praleistas žodis „piniginės“).

Dėl susijusių aspektų:

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad atskiros socialinės paramos rūšys, asmenys, kuriems skiriama socialinė parama, socialinės paramos skyrimo ir mokėjimo pagrindai, sąlygos, dydžiai pagal Konstituciją gali būti nustatyti tik įstatymu (*inter alia* 2004 m. kovo 5 d., 2014 m. balandžio 14 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad poįstatyminiais teisės aktais (taigi ir Vyriausybės nutarimais) galima nustatyti tik socialinės apsaugos, socialinės paramos santykius reguliuojančių įstatymų įgyvendinimo tvarką. Socialinės apsaugos, socialinės paramos santykių poįstatyminis teisinis reguliavimas gali apimti atitinkamų procedūrų nustatymą, taip pat tokį įstatymais grindžiamą teisinį reguliavimą, kai poreikį įstatyminį teisinį reguliavimą detalizuoti ir konkretinti poįstatyminiuose teisės aktuose objektyviai lemia būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija tam tikroje srityje. Tačiau, kaip ne kartą savo nutarimuose yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos 52 straipsnyje nurodytų santykių poįstatyminiu teisiniu reguliavimu negalima nustatyti asmens teisės į socialinę paramą atsiradimo sąlygų, taip pat riboti šios teisės apimtį.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad Mokslo ir studijų įstatymo 82(1) straipsnyje yra nustatyti socialinių stipendijų skyrimo aukštųjų mokyklų studentams pagrindai, siūlytume įvertinti ar neturėtų būti keičiamas įstatyminis reguliavimas, jame nustatant socialinių stipendijų (tame tarpe ir kitos materialinės paramos) skyrimo ir mokėjimo pagrindus, sąlygas, socialinių stipendijų (tame tarpe ir kitos materialinės paramos) dydžius.

Teisės grupės patarėja

Jelena Kučeriavienė

Jelena Kučeriaviėnė, tel. +370 706 63935, el. p. jelena.kuceriaviene@lrv.lt